

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

Ert Datum
2024-09-12

Er beteckning
Fi2024/01460

fi.remissvar@regeringskansliet.se
cc fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se

Svar på remiss om Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43)

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss från Finansdepartementet och vill lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Region Värmland instämmer i att antalet dialogforum som form för samverkan mellan staten och kommunsektorn bör begränsas.

Region Värmland instämmer i att antalet nationella samordnare bör begränsas.

Region Värmland instämmer i att nationella strategidokument inte bör användas som ett sätt att styra kommuner och regioner.

Region Värmland instämmer i att avtal inte är en lämplig form för reglering av grundläggande åtaganden av nationellt intresse.

Region Värmland instämmer i utredningens bedömning att samverkan genom ett privaträttsligt subjekt inte bör användas när det gäller starka nationella intressen eller då behovet av likvärdighet är särskilt stort.

När det gäller samverkan inom det regionala utvecklingsområdet vill regionen framhålla att regionerna har det lagstadgade ansvaret för länens samlade utveckling och tillväxt. Självfallet ska samverkan ske med länsstyrelserna, som har en viktig roll som statens representant i länen, men arbetet bör ledas av regionerna med bistånd av länsstyrelserna.

Region Värmland anser att samverkan inom hälso- och sjukvården i flera avseenden fungerar bra men att även mer direkta samverkansformer mellan staten och kommunsektorn kan vara lämpligare i vissa fall och därför behöver utvecklas.

Regionen motsätter sig förslaget om inrättande av regionala kommunråd hos länsstyrelserna.

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

Region Värmland instämmer i utredningens bedömning att nuvarande former för samverkan vid frestida kriser är i huvudsak lämpliga.

Region Värmland motsätter sig utredningens förslag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen som innebär krav på att de regioner som ingår i en samverkansregion från den 1 januari 2026 ska samverka i en gemensam nämnd eller genom ett kommunalförbund.

Region Värmland anser att behovet av ökad insyn i SKR:s verksamhet beror på SKR:s framtida roll.

Region Värmland har inget att invända mot utredningens förslag om en ny lag om regeringens överläggningar med kommuner och regioner.

Region Värmland tillstyrker förslagen som syftar till att förenkla reglerna om deltagande i fullmäktige- och nämndsammanträden på distans.

Allmänna synpunkter

Utredningens kartläggning av samverkansformer, styrningsmekanismer och roller är gedigen och ger huvudsakligen en bra bild av rådande förhållanden.

Avsnitt 11.3.2 Dialogforum

Region Värmland instämmer i att antalet dialogforum som form för samverkan mellan staten och kommunsektorn bör begränsas, och håller med om att de dialogforum som finns på nationell nivå – exempelvis Forum för hållbar regional utveckling – fyller en viktig funktion. Vid behov av dialogforum i specifika frågor bör detta kunna initieras av såväl staten som kommuner och regioner.

Avsnitt 11.5 Nationella samordnare

Region Värmland instämmer i att antalet nationella samordnare bör begränsas, och att det generellt finns anledning att begränsa antalet styrsignaler riktade mot kommunsektorn från regeringen.

Avsnitt 11.6 Nationella strategier

Regionen instämmer i att nationella strategidokument inte bör användas som ett sätt att styra kommuner och regioner, bland annat för att de inte är rättsligt bindande eller tillräckligt tydliga för att nå uppsatta mål. Regionen anser att strategierna kan vara vägledande och skapa samsyn om mål och prioriteringar. De bör tidsbegränsas.

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

Avsnitt 11.7 Avtal som grund för samverkan

Regionen instämmer i att avtal inte är en lämplig form för reglering av grundläggande åtaganden av nationellt intresse. I realiteten är det ju inte möjligt för regionerna att avstå från att ingå sådana avtal. Syftet med samverkan enligt ALF-avtalen, som nämns som exempel, är att säkerställa dels utbildningsplatser i framför allt regional verksamhet för studenter och forskare vid statliga universitet, dels klinisknära forskning. Samverkan syftar alltså till att tillgodose samhällets krav på kompetensförsörjning och klinisk forskning. Därför vore det tydligare med en lagstadgad skyldighet för sjukvårdshuvudmännen att tillhandahålla utbildningsplatser som är nödvändiga enligt nationella utbildningsplaner eller klinisk forskning som är en väsentlig förutsättning för utvecklingen av sjukvården, åtföljd av adekvat finansiering.

Avsnitt 11.8 Bildande av privaträttsliga subjekt

Region Värmland instämmer i utredningens bedömning att samverkan genom ett privaträttsligt subjekt inte bör användas när det gäller starka nationella intressen eller då behovet av likvärdighet är särskilt stort. Regionen instämmer även i utredningens bedömning avseende samverkan kring nödnumret 112 via SOS Alarm Sverige AB. Nuvarande ordning skapar otydlighet när det gäller ansvar, roller och skyldigheter. Ansvar för nödnumret 112 är en förvaltningsuppgift som bör ligga på en myndighet; alternativt kan staten ensam äga SOS Alarm Sverige AB och grundläggande regler och krav regleras i författning.

Avsnitt 11.9.2 Samverkan på det regionala utvecklingsområdet

Utredningen bedömer att samverkan inom det regionala utvecklingsområdet är i huvudsak lämplig men kan utvecklas. Länsstyrelsernas kompetens på området kan enligt utredningen tas tillvara i större utsträckning genom att statliga myndigheter ges i uppdrag att samverka med länsstyrelserna.

Regionen vill här framföra följande. Det regionala utvecklingsuppdraget handlar om att hitta lösningar på komplexa samhällsproblem och att leda ett regionalt omställningsarbete. Detta kräver samverkan med många olika aktörer, över sektorsgränser och över samhällsnivåer. Det är ett uppdrag från staten som ska utföras för att uppfylla regionalt uppsatta mål, liksom mål inom EU:s sammanhållningspolitik. Uppdraget är långsiktigt; det bygger på en vision för länet, tydliga mål på såväl kort som lång sikt samt strategier för att nå dessa mål.

Från den 1 januari 2019 har samtliga regioner ett likalydande lagstadgat ansvar för länens samlade utveckling och tillväxt. Det innebär att regionerna har tagit över länsstyrelsernas tidigare uppgifter enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Ansvar för att driva, leda och samordna det

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

regionala utvecklingsarbetet runt om i landet finns nu i 21 regionfullmäktigeförsamlingar. Detta är en stor demokratisk reform som gör att lokala och unika förutsättningar i alla delar av landet kan tas tillvara för att åstadkomma en socialt, miljömässig och ekonomiskt hållbar utveckling.

Riksdagen har tydligt deklarerat att förutsättningarna för regional utveckling varierar över landet och att ett tydligt regionalt och lokalt inflytande över det regionala tillväxtarbetet därför är nödvändigt. Ett politiskt ledarskap på regional och lokal nivå anses av riksdagen vara en förutsättning för att skapa engagemang och förankring hos berörda aktörer. Ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar ger enligt regeringen bättre förutsättningar att utveckla regionernas roll och stärker på så sätt förutsättningarna för lokal och regional utveckling i hela landet. En enhetlighet i det regionala utvecklingsansvaret har alltså ett värde i sig. Även den europeiska politiken lyfter vikten av en styrmodell där den regionala nivån spelar en betydande roll och bidrar till att säkerställa att insatser blir ändamålsenliga i ett regionalt och lokalt sammanhang.

Regionen vill framhålla att det bara är fem år sedan (2019) Sverige fick 21 regioner. Under flera av dessa år har arbetet med att hantera pandemin dominerat organisationerna. Det kan ha påverkat utvecklingen av samverkansformer och uppnådda resultat inom området regional utveckling, en omständighet som utredningen inte tar upp. Regionens bedömning är att rådande struktur för regional utveckling behöver lite mer tid innan eventuella förändringar genomförs.

Regionen anser det nödvändigt att fortsatt hantering av denna utredning synkroniseras med utredningen Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken, som ska vara färdig senast den 1 juni 2026. I uppdraget ingår bland annat att analysera om myndigheternas och regionernas ansvar och uppgifter behöver förändras. Utredaren ska även identifiera hinder och vid behov föreslå hur samordningen mellan myndigheter, regioner och kommuner kan utvecklas.

Regionen anser att regeringen i praktiska avseenden, främst genom olika former av utvecklingsuppdrag till länsstyrelserna och andra statliga myndigheter, inte fullt ut har accepterat och därmed inte heller fullt ut dragit nytta av regionernas roll som de ledande politiska aktörerna för samhällsutveckling på regional nivå. Länsstyrelserna har exempelvis fortsatt sitt instruktionsenliga uppdrag att främja länens utveckling och samordna statens insatser på regional nivå. Länsstyrelserna har även andra uppdrag inom områden där regionerna verkar, t.ex. inom kraftförsörjning, klimatfrågor och folkhälsofrågor. Den dubbla styrningen skapar i vissa frågor ett ineffektivt system och skapar en otydlighet ute i länen för såväl länsstyrelserna som kommunsektorn. Regionen föreslår att utredningen inventerar och beskriver vilka områden som är överlappande samt pekar på förtydliganden som kan bidra till ökad effektivitet.

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

Avsnitt 11.9.3 Samverkan på hälso- och sjukvårdens område

Region Värmland anser att samverkan inom hälso- och sjukvården i flera avseenden fungerar bra men att även mer direkta samverkansformer mellan staten och kommunsektorn kan vara lämpligare i vissa fall och därför behöver utvecklas. Överenskommelser mellan staten och SKR är ofta en lämplig form för samverkan, särskilt när det gäller politiska målsättningar.

Avsnitt 11.10 Länsstyrelsernas roll i samverkan

Region Värmland motsätter sig utredningens förslag att det inom varje länsstyrelse ska finnas ett organ för samverkan och informationsutbyte som benämns det regionala kommunrådet. Regionerna har det regionala utvecklingsansvaret, och det vore därför mer naturligt att regionen ansvarade för denna typ av arena där länsstyrelsen ingår. Det finns redan idag formaliserade strukturer för sådan samverkan i regionerna. I Värmland samverkar regionen och kommunerna på både politikernivå och tjänstemannanivå i Värmlandsrådet, där landshövding och länsråd deltar när det är Värmlandsrådsmöten. Länsstyrelserna arbetar inom många sakområden med frågor som kan vara viktiga förutsättningar för regional utveckling. Länsstyrelsen kan, om regionen eller annan aktör inte är ansvarig, organisera formaliserad samverkan.

Avsnitt 11.11 Samverkan i kris och beredskap

Region Värmland instämmer i utredningens bedömning att nuvarande former för samverkan vid fredstida kriser är i huvudsak lämpliga, och anser att regeringen bör utnyttja länsstyrelserna och deras regionala råd för krisberedskap, skydd mot olyckor och totalförsvaret i större utsträckning. Överenskommelser mellan staten och SKR ifråga om krisberedskap och civilt försvar är inte den lämpligaste metoden, utan statliga medel för utförande av förberedande uppgifter bör i första hand fördelas exempelvis genom generella statsbidrag eller ett fåtal inslag av riktade statsbidrag.

De organisatoriska frågorna avseende kris och beredskap är föremål för utredning i flera sammanhang och Region Värmland har därför inget ytterligare att framföra i den delen.

Avsnitt 12.2 Överenskommelser mellan staten och SKR

Region Värmland anser att samverkan genom överenskommelser mellan staten och SKR är en komplicerad fråga men kan inte hålla med om utredningens starka kritik mot samverkansformen. Det finns både fördelar och nackdelar. En fördel är att det vid överenskommelser finns möjligheter

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

att formulera gemensamma målsättningar och samsyn kring inriktningen av en satsning. En nackdel är att ekonomistyrningen inom regionen försvåras, eftersom besked om medel kan komma sent i förhållande till budgetplanering.

Avsnitt 12.3.2 Utvecklad samverkan genom samverkansregionerna

Region Värmland motsätter sig den föreslagna ändringen i hälso- och sjukvårdslagen som innebär krav på att de regioner som ingår i en samverkansregion från den 1 januari 2026 ska samverka i en gemensam nämnd eller genom ett kommunalförbund. Regionerna måste själva få bestämma hur de ska organisera sin verksamhet och kravet på viss samverkansform är en inskränkning i den kommunala självstyrelsen som inte är tillräckligt motiverad. Det finns andra möjligheter att säkerställa att staten får samverkansparter som den kan ingå överenskommelser med, och här har regionerna ett ansvar att medverka till detta.

Regioner och kommuner måste själva få avgöra när de vill låta sig representeras av sin medlemsorganisation SKR på nationell nivå. Det finns svårigheter och begränsningar i den modell med samverkan mellan Socialstyrelsens regionala myndighetskontor och respektive samverkansregion som utredningen förespråkar. Samverkansregionerna har ett begränsat uppdrag i förhållande till hela det regionala ansvaret för hälso- och sjukvården. Man måste även ta hänsyn till viktiga frågor som rör den kommunala hälso- och sjukvården. Region Värmland är därför kritisk till utredningens förslag i den delen.

Avsnitt 12.4 Ökad insyn i SKR:s verksamhet

Utredningen anser att det finns ett behov av ökad insyn i SKR:s verksamhet och föreslår att införande av handlingsoffentlighet i SKR:s verksamhet utreds i särskild ordning.

Regionen instämmer i utredningens bedömning att det finns behov av ökad insyn för det fall SKR även fortsättningsvis ska svara för en stor mängd offentliga förvaltningsuppgifter. Men om samverkan mellan staten och kommunsektorn på hälso- och sjukvårdsområdet kommer att ske på annat sätt än genom överenskommelser med SKR och åtföljande medel inte längre betalas ut till eller via SKR, ser regionen ingen anledning att utreda frågan om införande av handlingsoffentlighet i SKR:s verksamhet.

Datum
2024-12-03

Diarienummer
RS/241740

Avsnitt 13.7 En formaliserad form för överläggningar

Region Värmland har inget att invända mot utredningens förslag om en ny lag om regeringens överläggningar med kommuner och regioner.

Avsnitt 15 Deltagande på distans

Utredningen bedömer att det bör vara enklare att delta i fullmäktige- och nämndsammanträden på distans, och föreslår att deltagande på distans ska ske genom ljud- och bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att ordföranden kan säkerställa vem som deltar i sammanträdet och att den som deltar i sammanträdet kan följa sammanträdet och delta i behandlingen av ärendena. Fullmäktiges presidium får inte delta på distans vid fullmäktiges sammanträden. Fullmäktige ska besluta i vilken utsträckning samtliga ledamöter i en nämnd får eller ska delta på distans. Ändringarna i kommunallagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Regionen instämmer i utredningens bedömning och tillstyrker förslagen.

Regionstyrelsen

Åsa Johansson
Ordförande regionstyrelsen